

TAS 629(71)

P E R S P E C T I V E S D E L A P O E S I A
C O N T E M P O R À N I A C A T A L A N A

(1912 - 1950.)

1

Alexandre Plana, discretíssim crític de tota mena d'arts i ensems meritori poeta i narrador, va publicar, l'any 1914, una "Antologia de Poetes Catalans Moderns" que va fer, i amb justícia, una gran impressió en el nostre món literari. Val a dir que, per la cura ^{completa i} escriptors/escrupulosa de la tria, per la quantitat i la qualitat dels ~~poetes~~ representats i, sobre-tot, per l'esforç orientador que represent^{en} el copios assaig que fa de pròleg al llibre - "Les tendències actuals de la poesia catalana" el titula l'autor - i ~~per~~ les notes biogràfiques i ~~crítiques~~ crítiques que encapsalen l'aportació de cada poeta, el llibre d'Alexandre Plana no ha estat encara superat per cap de les antologies posteriors. En aquestes, o millor dit, en les dues úniques que s'han publicat (la dels "Quaderns Literaris", ⁽¹⁹³⁵⁾ que és una antologia general de la poesia catalana, de caràcter popular, i el ~~volum~~ ^{llibre} "Els Contemporanis", publicat l'any 1947 per l'editor-poeta Josep Janés, sota la signatura d'un tal F. Gutiérrez i com a segon volum d'una per ara incompleta "Antologia Històrica"), manca la visió de conjunt, la valoració crítica que justament feia el mèrit del llibre d'Alexandre Plana. Aquest, recordem-ho, s'obria amb el nom màxim de Joan Maragall - feia dos anys que l'autor de "La vaca cega" havia mort - i comprenia trenta-sis noms més. Enumerem-los, en el mateix ordre que els citava l'antologista: Emili Guanyavents, Ignasi Iglésies, Lluís Via, Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover, Gabriel Alomar, Josep Pijoan, Joan M. Guasch, Francesc Pujols, Jaume Bofill i Mates (Guerau de Liost), Josep Carner, Eugeni d'Ors, Joaquim Ruyra, Antoni Navarro, Jeroni Zanné, Miquel S. Oliver, Llorenç Riber, Joan Puig i Ferrer, Francesc Sitjà i Pineda, Miquel Ferrà, Maria Antònia Salvà, Joan Llongueres, Ramon Vinyes, Pere Prat i Gaballí, Miquel de Palol, Vicens

Solé de Sojo, Josep Lleonart, Josep M. López-Picó, Joaquim Folch i Torres, Ambrosi Carrion, Josep Massó-Ventós, Carles Soldevila, Josep M. de Sagarra, Carles Riba-Bracons, Lluís Valeri i Clementina Arderiu. Alguns d'aquests darrers - Sagarra, Riba i Clementina Arderiu, per exemple - no havien encara publicat cap recull de versos: el "Primer Llibre de Poemes" i "El Mal Caçador" estan a punt de sortir; l'any 1916 sortirà el volum "Cançons i Elegies"; fins al 1919 no seran publicades les "Estances".

Es curiós de comparar aquesta llista amb la de l'antologia de Janés i Gutiérrez: per de prompte, aquesta darrera ^{que} s'obre amb una abundant selecció de l'obra de Jacint Verdaguer, inclou ~~després~~ unes mostres de l'obra de Magí Morera i Galícia i d'Apel·les Mestres, contemporanis seus amb pocs mesos de diferència (però omet Angel Guimerà, nat ¹⁸⁵⁴ també el 1854) i fa passar, amb un estricte respecte a la cronologia, Costa i Llobera i Alcover, que també són nats en 1854, abans que Joan Maragall. De la llista que figura a la portada del llibre de Plana en són eliminats Emili Guanyavents, Puig i Ferrer, Miquel Ferrà, Joan Llongueres, Lluís Valeri, Ramon Vinyes, Miquel de Palol, Joaquim Folch i Torres i Ambrosi Carrion. Hi entren, en canvi, paradoxalment, Ferran Agulló - més conegut certament com a organitzador d'eleccions que com a poeta flouresc - l'escultor Manolo i el poeta en llengua castellana Eduard Marquina. A més d'aquests, l'antologia de 1947 comprèn els noms de Josep Estadella i Arnó, Ramon Torà, Alfons Maseres, Josep Sebastià Pons i Trinitat Catasús, no inclosos en el llibre de Plana. Així com, naturalment, els poetes que van donar-se a conèixer després de 1914, pels volts de 1920, diguem: Salvador Albert, Ventura Gassol, Joaquim Folguera, J. Salvat-Papasseit, Marià Manent, Lluís Bertran i Pijoan, J. Millàs-Raurell, Joan Arús, Tomàs Garcés, Roser Matheu, Jaume Bofill i Ferro - però cal lamentar l'absència, en aquesta llista, dels noms ben estimables de Ferran Soldevila i del propi Alexandre Plana. Vénen d'esprés, els que, més joves o ^{amb contacte més tardà amb el} ~~afund vences públics més~~ tardana, donen llurs versos cap a 1930: J. V. Foix, Agustí Esclasans, Pere Guilanyà, S. Sanchez-Juan, Pere Benavent, Joan Mínguez, Rossend

Llates, Almela i Vives, Bernat Artola, Guillem Colom, Octavi Saltor, Jaume Agelet i Garriga, el malaguanyat Ramon Juncadella... Una altra promoció és la que agafa els anys de la República i de la guerra. Podem incloure-hi, de la llista que ens dona l'Antologia Janés-Gutiérrez, Josep Gimeno-Navarro, Xavier Benguerel, Pere Quart, Maria Teresa Vernet, Joan Teixidor, Ignasi Agustí, Josep Janés, Salvador Espriu, A. Serra-Baldó, J. M. Boix i Selva, el malaguanyat B. Rosselló-Pòrcel, Rosa Leveroni, Joan Vinyoli, Joan Llacuna, Ramon Bech, Agustí Bartra, Palmira Jacquetti... I, per últim, els que s'han fet conèixer de la guerra ençà, ~~els~~ que de la guerra ençà han ratificat ^{llur} ~~una~~ vocació poètica, els extremament joves, suprema esperança d'una represa de la nostra lírica: Mn. Miquel Melendres, M. Bertran i Oriola, Mn. Pere Ribot, Màrius Torres -un altre poeta mort en plena joventut i en plena producció - Miquel Dolç, Josep Palau-Fabre, ~~Josep Romeu~~, David Sanahuja, Joan Barat, Joan Peruchó, Joan Guarro, Lluís de Rialp, Joan Triadú, ~~Josep Penneira~~, Miquel Arimany, Jordi Sarsanedes, Jordi Cots - alguns d'aquests noms, remarquem-ho, són pràcticament inèdits o compten només amb la publicació d'una exíguua "plaquette" de versos, en tiratge limitadíssim: és difícil per tant, ^{de} situar-los en la posició de Riba o Sagarra quan Alexandre Plana els incloua en la seva Antologia de 1914, amb algunes de les "Estances" ja perfectes, i amb la "Chôra", tan representativa.

He reproduït gairebé íntegrament aquest índex de noms per a situar-lo ^{de} compa llista de referència, abans de començar la tasca d'escatir les distintes tendències i valorar les obres respectives. ^{Reconeguem, però,} ~~Diguem, però,~~ que aquests noms no enclouen avui tots els d'aquells escriptors catalans que donen a la nostra lírica una riquesa i una varietat. No oblidem algunes vocacions tardanes, manifestades sovint a l'exili, en aquests darrers anys: la d'Antoni Rovira i Virgili, la de Mossèn Carles Cardó, la del canonge J. M. Llovera, la d'August Pi i Sunyer. També es revelava a l'exili, i d'una manera brillantíssima, gràcies a ls Jocs Florals, la inspiració lírica de Mercè Rodoreda. I, a l'interior o a l'exili, són

nombrosos els noms que, malgrat no figurar en aquesta llista copiosa de l'Antologia de 1947, representen alguna cosa en el concert de la nostra poesia: Domènec Parramon, Jaume Tarrades, J. Carner-Ribalta, J. M. Rovira-Artigues, Jaume Rosquellas, Antoni Ribera, Albert Manent, Lluís Gassó i Carbonell, Xavier Casp, M. Villa Gómez, Simona Gay, Ramon Xirau, Manuel Duran, Oswald Cardona ... I és ^{reconfortant de poder escriure plegats tots dos} de posar junts aquests noms ^{que} a la Catalunya estricta, al País Valencià, a les Illes, a Anglaterra, a les llunyanes Amèriques, ^{cançons} ~~d'ien~~ encara avui, alguns amb llur veu intacta d'adolescent, llur amor, ^{llur culte a} ~~ella~~ Bellesa, ~~Fe~~ ^{llur} i llur patriotisme en la mateixa llengua que ho feren un dia Auzias March i Jordi de Sant Jordi, Pere Seraffi i Bonaventura Carles Aribau, Verdaguer i Maragall.

x
x x 2

De Maragall ençà... Aquesta fita, que és ben justificada, ja que Maragall aporta ^{va} a la poesia catalana una riquesa de cordes, una modernitat de temes i d'inquietuds que hauria estat debades cercar en Verdaguer o en Guimerà, ^{va} permetre, em penso, d'excloure d'aquest estudi ^{dos} ~~i aquells~~ noms que, d'instint, ja eliminava Alexandre Plana de la seva Antologia de 1914. Vull dir Magí Morera i Galícia i Apel·les Mestres. ^{un altre són mereixedors d'èpica, la mateixa} ~~Nom està d'a-~~ ^{tota} cor d'a reconèixer que la part millor de l'obra de Morera i Galícia (Lleida, 1853-1927) poeta i home polític, consisteix en les seves traduccions de Shakespeare. La seva obra original, que comprèn, ultra alguns volums de versos castellans, el llibre "Hores lluminoses", és elegant de forma i serena de fons. Els espectacles de l'horta lleidatana s'emmirallen en els seus versos ben tallats, però de poca volada lírica. L'home, gran senyor de l'esperit i extraordinari conversador, ha deixat un record excel·lent. És probable que la seva decisió d'escriure en català fos influïda per l'alt exemple de Maragall - com el benaurat canvi d'instrument poètic que feu que Joan Alcover, poeta provincià en espanyol esdevingués l'autor de "Cap al tard" i els "Poemes Bíblics".

En quant a Apel·les Mestres (Barcelona, 1854-1936) els seixanta volums que produí en català li donen dret a ^{figurar} un ~~lloc~~ ^{lloc} en tota història de la nostra literatura. Influint per Heine, romàntic i pessimista, el seu art es dispersà potser ^{en excés} entre les seves nombroses aptituds: músic, pintor, dibuixant, home de teatre... Del seu gran poema "Liliana", tanmateix, allò que més ens reté avui són les meravelloses il·lustracions. I algunes de les seves cançons, musicades per ell mateix o per d'altres compositors, han guanyat una popularitat que perdurará quan s'hagin oblidat les seves obres més ambicioses.

x
x x 3

El me/stratge de Joan Maragall és innegable. Això deu haver fet que, contràriament al que ^{s'esdevé} ~~passa~~ en general, aquell purgatori dels escriptors, pel qual tots passen, i que dura uns vint-i-cinc anys, —és a dir, una generació, fins que la següent redescobreix l'autor negligit— ^{no hagi estat per a ell, i que} (l'admiració per l'obra de Maragall, la devoció a les seves doctrines estètiques i morals s'hagin conservat intactes després de la seva mort. Hi ha hagut un temps, és ^{cert} ~~indiscutible~~, que Jacint Verdaguer era considerat pels crítics ^{com} un poeta popular, que es salvava per l'instint però no ~~no~~ transmetia cap "missatge" digne d'ésser escoltat. Avui la revisió de l'obra de l'genial ~~escriptor~~ autor de "Canigó" ha estat feta i el seu centenari ha demostrat prou com era de positiu el balanç. Angel Guimerà està encara, ~~ja~~ ^{encara} ~~dirien~~ en aquest purgatori, tot i que ja ha ^{significat} ~~passat~~ més d'un quart de segle del seu traspàs. La seva popularitat ^(resta) intacta; els seus drames i alguns dels seus poemes conserven encara una real virtut emotiva. Però hi ha molta part d'arqueologia morta en les seves tragèdies; la llengua és sovint impura, i una mena d'ingenuïtat natural de l'autor fa avui inacceptables la psicologia i les paraules dels personatges guimeranians. La revisió ^{crítica} de l'obra de Guimerà, que hauria pogut fer-se a fons, amb motiu de la publicació d'el volum de les seves "Obres Selectes", no ha estat factible

encara perquè, per raons òbvies, ha calgut excloure d'aquest volum la part patriòtica - importantíssima - de la seva producció. Sigui com sigui, Angel Guimerà ha passat per aquesta desvaloració que ateny totes les glòries literàries i de la qual surt, definitivament, llur immortalitat o llur d'apreciació.

~~En canvi,~~ ^{el cas no es produeix. X} Amb Maragall, ~~no ha passat res d'això.~~ ^{p. 210} I potser és degut, a part de la varietat ^{perfecturan} dels seus temes ^{seguiran} d'inspiració del seu caràcter permanent de poeta cívic - vàlid encara avui, per l'actualitat constant de les seves preocupacions - al fet d'haver vist gravitar al seu entorn un estol de poetes i escriptors que, després, ^{perfecturan} seguiran el seu mestratge i consolidaran la seva glòria. Josep Pijoan, Francesc Pujols, Josep Lleonart, Joan M. Guasch, Salvador Albert, Mossèn Antoni Navarro, Joan Llongueres, Emili Guanyavents, són uns quants d'aquests deixebles que, conscientment o no, segueixen el camí fressat per Maragall. ^{l'agrat camí} És el franciscanisme vagament panteista del "Cançoner", l'únic llibre de poesia de Josep Pijoan. ^(Barcelona, 1880) "El Bastó", "El Llevat", "La Vetllada" marquen tres fases característiques d'aquesta inspiració reposada d'un home que, com escribia Maragall, ha anat sempre "pel món, tan enfebrat" ⁽¹⁾ i que ha deixat els versos per a esdevenir historiador i professor d'art, exageradament cosmopolita, menyspreant, però sempre enyorant, la petita Catalunya deixada enrera en la seva joventut.

Es també ^{maragallia} el popularisme, transposició de cançons del folklore, de Francesc Pujols, ^(Barcelona, 1884) en el seu únic "Llibre que conté les poesies de Francesc Pujols". La carrera que ha fet posteriorment el pensador de la Torre de les Hores com a humorista, historiador i filòsof no permet pas d'excloure tota recança per haver perdut una veu que sabia fer-se tan tendra per cantar la "Balada del Fuster" o la tendra història de "Canta i vola que fa sol". Es igualment ^{fill del mestratge de Maragall} la contemplació de les muntanyes, re-flectides fidelment per les "Pirenenques" de Joan M. Guasch (Barcelona, 1878) com per les de Mossèn Antoni Navarro (Vilaller, 1869-Barcelona, 1936). Un i altre s'aboquen a la contemplació de la natura

⁽¹⁾ Prefaci del "Cançoner".

i la perfecció formal de llurs versos - més ciutadans, potser, en Joan M. Guasch, que també sap veure la bellesa de Bruges-la-morta o d'un cirerer de claustre - rep la influència del Maragall de "La vaca cega" i de "Les Muntanyes".

Josep Lleonart, en canvi (Barcelona, 1880), cosí i amic de Maragall sembla heretar la seva devoció per Goethe. Les seves "Elegies Germaniques", com la seva traducció completa del "Faust" s'inscriuen en la línia d'obres que enclou la "Margarideta" i la versió de les "Elegies romanes" duta a terme per Maragall. Però Josep Lleonart ha ampliat, amb "Tizianella", "El poema de la merla" i sobretot "Les elegies i els jardins", el camp de la seva inspiració, i els paisatges de París, les fines evocacions pirenenques - estampes trèmules de paisatge i sobretot les "Tres visions de muntanya", amb la punyent "Mort del Contrabandista" - han posat en un dels primers llocs de la nostra poesia l'obra d'aquest maragallia ^{perfecte de forma, exigent amb si mateix i tendint amb la claretat} que duu com a lema la sinceritat de les seves emocions i el gust per les imatges tènuement acolorides.

~~La~~ El color ^{fines} - color de litografia romàntica - caracteritza la inspiració de Josep Lleonart; la d'un altre maragallia, ^(Barcelona, 1880) Joan Llongueres, es podria definir per la música - pel ritme sobretot. No debades l'autor de "Lluminoses" i "Fèrvides" és, ensems, un compositor de cançons. La seva sensibilitat ciutadana vibra en posar-se en contacte amb la naturalesa i li posa ressons de cançó popular als llavis; el seu patriotisme li inspira versos que es transformaran en sardanes o en himnes. Per a Emili Guanyavents (Barcelona, 1860-1940) ^{emancipat} l'emoció és la font més pura del lirisme. Sent una pietat immensa per tots els sofriments, dels homes i de les coses. Aquesta ingenuïtat potser el perjudica, avui. Però no ^{es pot} ~~cal~~ negligir la magnífica aportació de les seves "Trasplantades", versió dels poetes francesos moderns, feta amb un gran rigor. Esmen-tem, per últim, entre aquests d'eixebles de Maragall, Salvador Albert (Palamós 1868 - Cerdanyola, 1944), que, com Morera i Galícia, féu versos en castellà fins que, l'any 1916, dóna "Florida de Tardor", seguida

d'altres reculls. Hölderlin, Amiel, Verlaine, Ibsen van influir el seu pensament i la seva inspiració. Però sobretot ^{la veu de} ~~és~~ Maragall ^{la} que ressona en la seva poesia íntima, apassionada, amb evasions cap a un indecís misticisme. En el seu volum "Poesies", que recull l'obra de deu anys (1916-1925) la unitat essencial de la seva lírica es fa visible: un constant balancejar-se entre la realitat i el somni, una forma indecisa, una descurança en el lèxic. Per damunt de tot, com escriu Carles Riba (1) "un turment, però esperançat, en què el delit del vol més aviat s'aviva, que impedeix el sentiment de desbordar mai en deliquescència".

4
de Maragall, el seu

Si la forta personalitat, l'accent catalaníssim (les "Visions i Cants" són un repertori dels mites i els ideals catalans) i la ^{seva} generositat d'~~e~~ la inspiració d'~~e~~ Maragall no han paralitzat, en una respectuosa admiració que aviat s'hauria tornat eixorcament imitativa, tota la lírica catalana, això és degut, en primer lloc, a l'existència simultània d'una escola mallorquina i, en segon lloc, a l'eclosió, ^{amb} ~~en~~ pocs anys de diferència, d'uns quants poetes que són fidels, rigorosament, a la forma, que han sabut assimilar la secular lliçó d'Ausias March, de Jordi de Sant Jordi i de Jaume Roig i la més propera en el temps, però més distant en l'espai, dels lírics anglesos, de Poe, de Mallarmé: d'uns poetes que creuen que cal cenyir la inspiració a uns límits precisos i decantar la paraula viva de les seves impureses. En el fons, aquest respecte a la forma, aquest tornar a una poesia pura - a un classicisme, enfront del neo-romanticisme maragallià - ajunta l'escola mallorquina i la diguem-ne ^{de Barcelona} ~~barcelonina~~ que enclou amb l'olotí Guerau de Liost els barcelonins Josep Carner, Josep M. López-Picó i Carles Riba, ^{és a dir} ~~que són~~ les quatre figures ~~màximes~~ de la lírica catalana després de Maragall.

L'escola mallorquina és, segons una definició justíssima de Nicolau d'Olwer (2), enfront dels "poetes que transformen" - romanticisme - "poe-

(1) "Els Poetes d'Ara.- SALVADOR ALBERT"- Pròleg de Carles Riba-1924.

(2) "Resum de literatura catalana".

tes que reflexen". I, a "Les noves valors de la poesia catalana", Joaquim Folguera, en un resum gairebé complet d'aquesta escola, citat per Nicolau d'Olwer, la descriu així: "La voluntat de la forma, que era la característica de la poesia de Mossèn Costa i Llobera, és en la de Joan Alcover el do de la forma, i en la de Gabriel Alomar n'és únicament el so. Miquel S. Oliver juga amb els versos i combina noms estrangers amb els consonants més melòdics. En Maria Antònia Salvà la forma, precisant-se més cap a la música, és ingenuïtat. En Llorenç Riber, ja esdevé voluptuosa". Si a aquests sis noms egregis afegiu el de Miquel Ferrà, fluid i musical, temptat pels jocs verbals de Josep Carner i els més recents de Guillem Colom (la publicació del seu "Comte Mal" li dona una autoritat evident entre els poetes contemporanis) i de Miquel Dolç, ~~seu de la lírica mallorquina~~ ^{seu de la lírica mallorquina}, hom veu que la lírica mallorquina, iniciada pels romàntics (Jeroni Rosselló, Pons i Gallarza, els Forteza, els Aguiló, els Penya) podria donar, per ella sola, categoria universal a la poesia catalana contemporània.

Miquel Costa i Llobera (Pollença, 1854 - Palma, 1922) ha estat el he reu del geni llatí en la moderna poesia catalana. No és debades que un dels seus millors reculls de versos es titula "Horacianes". L'evocació del passat, el noble sentiment cívic i la descripció dels paisatges de Mallorca conviuen en els versos marmoris i melodiosos del modest sacerdot de Pollença. Per la riquesa dels seus ritmes, per la serenitat amb la qual aquests canten un ideal moral i estètic, per la mateixa concepció que té del paisatge, ~~pres~~ ^{no} pas com a element dramàtic, sinó com a concreció del seu estat d'ànim, Miquel Costa i Llobera és el mestre de la perfecció i de l'altitud.

"El Pi de Formentor", justament famosa, és una de les poesies catalanes modernes que té un lloc assegurat a totes les antologies, havent estat traduïda a molts idiomes europeus. Però "El gorg blau", "Cala gentil" i "Comiat", entre tantes altres poesies, demostren plenament que el domini de la forma i la subjecció a les altes lliçons dels llatins no

eliminaven pas, en l'obra de Costa i Llobera, l'emoció més punyent.

Miquel Costa i Llobera havia fet estudis diversos i ja havia començat d'una manera brillant la seva carrera de poeta, quan una crisi espirital l'impulsà a prendre els ordres sagrats en 1888. Tres anys abans havia ja publicat "Poesies catalanes"; en 1897 donava "De l'agre de la terra". En 1899 provava la poesia castellana amb "Líricas", però tornava al català en "Tradicions i Fantasies" (1903), "Horacianes" (1906) i "Visions de Palestina" (1908). L'any 1909 era nomenat canonge de la Seu de Palma de Mallorca i va morir-hi mentre predicava, l'any 1922, entre el respecte i l'admiració un xic distreta dels mallorquins.

Hom ha pogut dir que aquest enamorat d'Horaci era, en el fons, un romàntic, Lamartine, Victor Hugo i els alemanys no deixaren d'influir en els seus primers poemes. Però d'ençà que va conèixer les "Odi barbare", de Carducci i els parnassians - Leconte de Lisle, Sully-Prudhomme - el gust de la forma perfecta i de la simplicitat clàssica frenen la seva inspiració.

Joan Alcover ^{i Maspons} (Palma de Mallorca, 1854-1926) representa, al costat del seu gran amic Costa, un art més humanitzat. Té, realment, el do de la forma. El seu lirisme ple de música i de color reflecteix els bells paisatges de la Illa daurada i evoca les figures de la història bíblica i les llegendes pairals amb la serenitat d'un clàssic; però per damunt de tot ^{però} canta les passions del home, els seus dolors i els seus desenganys. Per això, si no és el més artista - i tanmateix, la perfecció formal poleix els seus ~~ritmes~~ versos i la varietat dels seus ~~ritmes~~ ritmes va acompanyada de la riquesa del lèxic - l'autor de "La Balanguera" és el més patètic dels nostres poetes moderns i ocupa dignament un lloc al costat de Maragall. "La Serra", "La Relíquia", "Desolació", cantaran per sempre en la memòria dels catalans, amb llur sòbria melangia i llur força d'evocació del dolor i la joia dels homes.

Joan Alcover ~~i Maspons~~, que havia ~~nascut~~ exercit càrrecs polítics i de la magistratura a la seva ciutat nadiua, publicava l'any 1887, en castellà, el seu primer llibre de versos. Però l'any 1909 dona el seu

"Cap al tard", en català. ~~Hi~~ confessava:

TAS_629 (M)

A la musa castellana
mos anys millors he donat...

però, com que només la llengua pàtria podria tornar-li, en plena tardor, la joventut, com que només ella podria arribar fins a la rel del seu cor

Si altra esposa fou ma Lia,
ella serà ma Raquel.

La mort prematura dels seus quatre fills inspirava dolorosament molts dels seus poemes. I aquelles elegies, vingudes d'el sentiment més íntim, només podien ésser dites en català. Joan Alcover fou ^{encara} un eloqüent orador, un conferenciant finíssim, un artista exigent i un gran senyor.

Miquel dels Sants Oliver, ~~com~~ Gabriel Alomar, vénen, com a poetes en un rengle ~~molt~~ inferior al d'aquests dos mestres. Llur cultura d'historiadors i d'humanistes, la temptació del periodisme i de la política pesen d'amunt llur vocació. Miquel dels Sants Oliver (1864-1920) feia reviure la vella ciutat, els hostes fugaçs, les cases nobiliàries, les melodies esvanides, en tot de versos sonors i erudits, on rima "remou" amb "Harlowe", "art" amb "Fragonard". Gabriel Alomar (1875-1941) era fulgurant, arravatat, teoritzador de socialisme polític i de futurisme poètic - socialisme i futurisme molt diferents del que ~~era~~ ^{en general} hom entén sota aquests mots - i cisellava els sonets parnassians de "La Columna de Foc" i les simfonies fulgurants de "La Costa Brava" i "El cant de les turbes". *Alomar morí a l'exili, allunyat de temps de la patrie.*

Molt més simple, sens dubte, però més autènticament poètica és la veu de Maria Antònia Salvà (Lluchmajor, 1872), traductora inefable de la "Mireia" de Mistral i dels "Promesos" de Manzoni. El sol de Mallorca resplendeix en els seus versos; les joies de la vida pagesa, les dolces sorpreses de ~~la~~ Mare Natura; el melodiós ressò de les corrandes i els balls populars: heus ací les seves fonts d'inspiració. "Espigues en flor", "Cel d'horabaixa" són uns títols ben eloqüents. El nom de Pascollí, que també ha traduït, ^{M^{re} Antonia Salvà,} sembla el més adient per a comparar l'obra

d'aquesta poetessa ingènua i harmoniosa, sempre femenina, tendrament elegíaca, però alegre, amarada de fe i d'amor als homes i a les coses.

^{Al marge} En aquest cor de veus clàssiques, amarades de llatinitat, Mossèn Llorenç Riber ^(Campanet, 1882) entona el seu himne oriental, profús de colors i de melodies, una mica pompós, descenyit, sensual. L'autor de "Les Corones" sap combinar amb traça els elements bíblics i pagans, el misticisme i la retòrica en la seva poesia. Renova les llegendes de Jaume de Voragine i canta els martiris d e les santes pairals amb la mateixa hipèrbole que li dicta el "Cant de Tard or" i "Ambarval". I amb "Galilea, lloc ventós" com en "Porqueret de la pallissa" les cançons populars es prolonguen en glosses saboroses. Miquel Ferrà (Palma, 1885-1944) és el pont que relliga l'elegia d'Alcover i el preciosisme del Carner de la segona època. Es greu, íntim, recollit, perfecte de forma i musical de melodia. Un sonet ^{exemplar} perfecte, "Setembre", ens duu el missatge melangiós d'un esperit que sap que l'abril no tornarà, però que troba també bella la tard or.

5

Catalunya- Barcelona sobretot - ha reflectit en tots els moments, de la Renaixença ençà, els corrents intel·lectuals del món. Com "El Europeo" l'any 1832, "L'Avenç", "Catalònia" i "Jovenutut" acullen les novetats d els primers anys de segle. Ibsen, Bjoernsson, Hauptmann, Materlinck són traduïts; el parnassianisme de José Maria de Heredia, el simbolisme de Mallarmé exerceixen llur influència d'amunt els nostres poetes. ^{També} Josep Carner, el més ^{gran} ~~important~~ dels poetes catalans vivents (Barcelona, 1884) sap a ssimilar totes ^{aquelles} influències i fer-ne carn viva de la seva inspiració. ^{La seva tasca general de recercador del català literari permet de portar-lo al corat de Konrad Fabe, el seu gran amic} L'exigència formal mallarmiana esdevé una norma per al poeta; el contacte amb els grans lírics ita lians i amb el "subjectivisme romàntic dels anglesos" (1) no arriba mai a desfigurar la seva catalanitat essencial. Josep Carner té, d'una manera miraculosa, el do del llenguatge. Es, després d e Verdaguer, el creador, el ressuscitador més fecund de paraules i d e girs. Es irònic, però s'entendreu amb les petites misèries i amb els grans dolors d els homes. Escriu les "Auques" com les "Planetes".

(1) Nicolau d'Oliver, loc. cit.

Satinado Blanco W

70 x 100 — 40 Kg.

50 x 70 — 20

X També hi veia, amb le can quetudien lligò de rigor formal
de curantat universal, de reacció contra la improvisació
i l'espontaneïtat, el xénies de 1910 a 1920. he era doctura
de l'Abstracció influència la vocació de ^{creptius} ~~múltiplos~~ ~~altíssims~~

del verbum", d'esfilada grotesca de gent estrafalària, però també "Els fruits saborosos", "Les Monjoies", "La paraula en el vent", on es troben poemes plens d'emoció, cançons alades, tendres elegies. I "La imitació d'ofrena" és el breuiari d'un esperit que somia, estima i crea en la bellesa, com "Bella terra, bella gent" conté alguns dels versos més noblement patriòtics que s'hagin escrit de Maragall ençà i aquell prodigiós "Dia revolt", de tècnica sorprenent i d'una tan alta vibració cívica. Caldria anar citant, un per un, tots els llibres que ha escrit Josep Carner, des del "Llibre d'els Poetes" fins a aquesta ^(breu i breu) antologia, on hi ha tant de poemes inèdits, que ha estat publicada recentment, amb la traducció francesa, a Brussel·les, sota el títol "Paliers". Sense oblidar aquell gran poema "Nabi", el més ambiciós sens dubte que ha ^{escrit} ~~fet~~ el seu autor, ja que és, ensems que una evocació de la figura d'el profeta Jonàs, una meditació sobre el destí humà. ^{al·ludit} I en els seus contactes amb tots els grans noms de la literatura, en la seva prodigiosa cultura, ^{constantment amplada} ~~dilatada~~ pels viatges que li imposà la seva carrera ^{diplomàtica} i d'esprés la seva fidelitat política, Josep Carner, traductor de Shakespeare i de La Fontaine, de Dickens i de Sant Francesc, aristocràtic i popular, modernista i arcaïtzant, senyor del ritme i de la melodia, és sempre insubornablement català. ~~✱~~

Com ho és, també - semblant en alguns aspectes de la seva lírica a Carner, però diferent en molts d'altres - Jaume Bofill i Mates, que va elegir per a la seva producció ~~poètica~~ lírica el nom medieval de Guerau de Liost (Olot, 1878 - Barcelona 1933). La seva obra, d'un arbitrarisme impressionista - segons la fórmula ^{felix} de Nicolau d'Olwer - es divideix en ~~en~~ la pura descripció lírica del Montseny ("La muntanya d'ametistes") i en el medievalisme irònic - i de vegades, punyent com una fuetada - d'els "Somnis" i les "Sàtires". Es moralitzant, i això el fa ésser de vegades ^{paradòxicament} realista: la seva "Mossa d'hostal" és una de les pàgines més evocadores d'un rusticisme ben llunyà de l'idil·li. "Selvatana amor", "La Ciutat d'avori" i "Ofrena rural" completen aques

ta obra preciosa, ara recollida en un volum i estudiada lúcidament per un amic i parent - que és també un finíssim poeta- Jaume Borill i Ferro. Si Guerau de Liost fou sempre l'intel.lectual ^{complet} ~~par~~ / que manejava ^{més pur} el lirisme àdhuc quan e scrivia en prosa, Jaume Borill i Mates fou ~~exscriptor~~ home polític i, com a tal, periodista i orador. Aquestes activitats, en les quals d'estacà, limitaren potser la seva producció poètica. Cal registrar, però, que la seva oratòria és segurament el model més perfecte de construcció, d'e riquesa d'imatges, d'e força expres/siva que mai hagin pogut escoltar els catalans.

Com Guerau de Liost, i influït igualment per aquell "Glossari" de Xènius que fou pres com a evangeli per la joventut noucentista - i que era una reacció contra el culte a l'espontaneïtat, a la improvisació, que predicava Maragall amb la seva teoria de la "paraula viva- Josep Maria López-Picó ^(Barcelona 1886) pot afiliar-se a l'arbitrarisme i a un cerebralisme que, ben aviat, passa d'els cants amorosos - els "Estramps" que reprenen temes de Jor-di d e Sant Jordi - i ~~u~~ els espectacles ciutadans, a les cogitacions metafísiques - "Epitalami", "Invocació secular" i "Saviesa") sense mai abandonar les seves excursions físiques o intel.lectuals pel món (dietaris lírics de viatges, interpretacions de temes estrangers, "exercicis de geografia lírica", "Salutacions d'arribada") i les indefallents demostracions d'una cortesia exemplar. Cosa curiosa, si la corda lírica de López-Picó es fa cada vegada més greu i negligeix els frívols exercicis d'antany, ^{el poeta resta fidel al seu popularisme} El recull d'e versos que, inicialment, marca cada any que passa, d'urà, si cal, l'empremta d'un cerebralisme amarat de religiositat, però sempre serà escrit en metres curts, en formes populars, musicals i tot. López -Picó, que ha vist publicada fa poc la seva "Obra Poètica Completa" - però uns quants nous reculls han vingut posteriorment a afegir-se a la llista impressionant d'"Opus" que la formaven - és un d'els poetes que, per la presència i per l'exemple, així com per la seva tasca meritòria com a director de "La Revista", ^{més} ha influït més d'amtunt els poetes catalans i damunt tota la nostra literatura.

Carles Riba, crític agudíssim, remarcava ja l'any 1923⁽¹⁾ que el primer vers del sonet XIX de "L'Ofrena"

Ma temptació es digué diversitat
podia ésser el lema de l'obra de López-Picó - primer la diversitat del món i dels seus espectacles, després la diversitat dels problemes íntims de la vida i de la mort, per últim, la diversitat de les meditacions filosòfiques: Déu, l'amor, la humanitat, el neguit de la felicitat... I, al "Pròleg" de l'"Antologia Lírica" que recollia, vuit anys més tard, un resum ~~d'un quart de segle de creació poètica ininterrompuda~~ d'un quart de segle de creació poètica de López-Picó, el mateix Riba insistia en la seva idea en rebatre el tòpic "que el nostre ~~poeta~~ líric fins ara tingut per més distant i solitari, pel més fixat per una idea preconcebuda del seu missatge - anàvem a dir del seu programa, a La Baudelaire, - pel més igual a ell mateix, és en rigor el més mòbil, el de relació més amatent, el més disponible, el d'influències més generosament rebudes encara, que exerceixes, el més en continuïtat d'esdevenir". I definia la seva obra com "l'expressió lírica d'un home català del primer terç del Noucents".

¿Qui no veu que aquest mateix tòpic - el del líric tingut per més distant i solitari, fixat a una idea, el més cerebral, en suma - hauria pogut aplicar-se a l'obra del propi Carles Riba? ^(Barcelona, 1893) ¿I qui no trobaria, en aquesta obra - en les "Estances" com en les "Tres Suites", com en les tancades de "Del joc i del foc", com en la plenitud de les "Elegies de Bierville"- el desmentiment més rotund a aquell tòpic? Si López-Picó atenyia la popularitat pels camins del popularisme - un popularisme que vesteix les seves més profundes cogitacions - Carles Riba és més fidel, implacablement fidel, a un intel·lectualisme que no dona la clau dels seus temes al lector distret - encara que l'encisi amb la seva melodia o amb la perfecció de la forma.- "Cor profund", li diu un crític recent(2) que fa ressaltar el pes de la formació humanística de Riba,

=====

(1) "Els Poetes d'Ara.- J.M. López-Picó". Edicions Lira.

(2) Joan B. Torelló- "La poesía catalana contemporánea" -ARBOR -Madrid, Febrer 1949.

del seu hel.lenisme d'estudi i de temperament, en la seva obra. Un cor profund on lluiten "l'esperit contra els sentits" i "la paraula poètica contra la idea". I això dóna lloc als grans interrogants, a les meditacions angixoses sota la serenitat de la forma: les "Estances" són un dels llibres més rics en temes de reflexió eterna. Com sempre, l'eternitat és, perfectament, la més viva actualitat. I les "Elegies de Bierville", que contenen alguns dels poemes cívics més vibrants del nostre temps, demostren plenament aquesta veritat. El llibre d'exili, publicat a l'exili per expressa voluntat de l'autor, li ha donat aquesta indiscutida categoria de mestre de la lírica catalana que els dos volums de les "Estances" ja li mereixien. Traductor de l'Odissea en dues versions que són dos moments ^{lirics} del nostre verb literari; traductor de Sòfocles i de Hölderlin; prosista perfecte i crític exigent... ¿qui no veu que aquests exercicis d'un esperit sempre despert ^{a la ploma} ~~li mereixen~~ guanyen, tant com l'adhesió cordial de la joventut - més ^{valguera} que la conscient o inconscient imitació d'una part d'aquesta joventut - la categoria exemplar de Mestre, ~~el~~ més jove dels quatre grans mestres en els quals la lírica catalana posterior a Maragall ha trobat renovellament i vitalitat.

6

(Barcelona, 1894)

¿Què ho farà que Josep Maria de Sagarra, el nom que ^{a la ploma} ~~ha~~ acut més naturalment després dels de Carner, Guerau de Liost, López-Picó i Riba, quan hom s'enfronta amb la poesia catalana moderna, no entri amb la naturalitat indiscutida dels altres en aquella exíma virtut del mestratge? I no obstant, si les consagracions oficials - Sagarra és l'únic escriptor que ha reunit els Premis de Poesia, Teatre i Novel·la junt amb el títol de Mestre en Gai Saber i el seient de Membre de l'Institut d'Estudis Catalans - i ~~la~~ popularitat autèntica - mesurada en xifres de tiratge o de recaptació ~~al·legria dels teatres~~ - volen dir alguna cosa, aquesta categoria li correspondria de dret. ^{sembla con si} ~~I no obstant, ni ell~~

mateix, per la seva actitud d'un escepticisme total, que ratllaven un ^{i de vegades evident} materialisme ^{no volgués fer} aparent, desmentit per la religiositat del seu darrer gran poema, ^{apuntant tot el de mentre} ha ~~pot~~ res per a reivindicar-lo, ni a cap crític, tot i la indiscutida influència de la lírica sagarrenca, se li ha acudit d'atribuir-l'hi. Sagarra, podríem dir, és l'Hereu Escampa de la nostra lírica. I, afinant encara més, i prenent per model un dels seus personatges predilectes, el descriuríem com aquell "Hereu Riera" ~~pro~~ de la cançó popular, que àdhuc després de la mort de la seva promesa, que res no el crida a l'amor, sedueix les dones que passen i, només fent una rialla

"ja se li acosten els grans i els petits".

Per a tenir aquest do de seducció, que ^{enclou} no ~~defuig~~ la tamborella verbal, la dita grassa o la flastomia que és una manifestació de vitalitat desbordant, Sagarra té una virtut essencial: el seu ^{sentit} del paisatge. De "Chôra" a "In vino veritas" - observará Tomàs Garcés (1) hi va la distància de l'home que troba en els animals i en la terra amiga, olorosa de romaní, els símbols d'una eternitat, a la buidor i la tristesa de l'incrèdul que nega ^{-i lírica-} aquesta eternitat. Passant per "Ancores i Estrelles" i per "La rosa de cristall", per l'entendiment religiós del "Poema de Nadal" i per l'acolorit exotisme d'"Entre l'Equador i els Tròpics", la inspiració de Sagarra reflecteix les seves "complicacions morals i sentimentals" (2) i "El Comte Arnau" és, desmesurat i simbòlic, la glorificació de l'heroi nietzscheà que en certs moments és l'aspiració i el model de Sagarra. Amb la maturitat, però, i amb la disciplina imposada per les traduccions de tot ^{el teatre de} Shakespeare i de la "Divina Comèdia" una espiritualitat més afinada, un retorn a la religiositat de l'adolescència semblen triomfar: és el vastíssim poema "Montserrat", -setze mil versos- per on passen, amb tots els episodis històrics de la Muntanya Sagrada, tots els temes universals de meditació. Els fragments que han estat publicats d'aquesta magna obra permeten de veure-hi el poeta, i-

(2) "Josep Maria de Sagarra" per Melcior Font - "Quaderns Blaus"

(1) Pròleg a "Els Poetes d'Ara - Josep Maria de Sagarra" Ed. Lira-1923

gual a ell mateix, endut per la seva prodigiosa facilitat, impregnat del sentiment de la terra, ric d'imatges i de perfums, musical com ho són les cançons populars que ell ha sabut ^{recrear} ~~imitar~~ millor que ningú, el poeta que ja revelava "Chôra" en l'Antologia d'Alexandre Plana i que es conté ^{seu} (en el recull "Poemes i Cançons" dels seus tres primers llibres, més obediènt a la sensació que a la reflexió, refiat sempre en el seu do verbal que als disset anys ja se l'endua evocant "La mort de Joan de l'Os". ^{itambé}

L'edat, ^{la} precocitat de la inspiració, fan que Sagarra sigui contemporani de Joaquim Folguera (Barcelona 1893-1919). Però Folguera és dels poetes que els déus han marcat per al dolor i per a la mort prematura. Hom l'ha comparat a Jules Laforgue; també podria evocar-se l'ombra il·lustre de Giacomo Leopardi per a evocar aquest poeta elegíac, el poeta del silenci "tímid i misteriós, - vast i amb una sensació vegetal, - innumèr i a la vegada total", que tota la vida ha cercat debades l'amor per a només trobar la mort, i que canta ^{els Reis} Nadal, ^{els} Rams, la Setmana Santa, amb accents humilíssims de creient, i alhora aquella ^{fantàstica} nit que li dicta la visió inèdita dels Ballets Russos, la terra eixuta que ha d'acollir el cos que ja se li encorba, i aquella soledat que sap millor que tota joia conservar el record de la bellesa i de l'amor.

Joaquim Folguera ~~fou~~ no sols el poeta de tres volums de versos que en cent pàgines reuneixen, fins a la patètica interrupció del "Cant a les tres dees castes" la varietat de la seva inspiració, sinó també el lúcid comentarista de ^{les} ~~els~~ corrents moderns de la lírica catalana. Per això ningú ha trobat excessiu que el Premi de poesia creat per la Generalitat de Catalunya fos posat sota la seva advocació i que poetes consagrats - Carner, López-Picó, Riba, Sagarra, Clementina Arderiu - o joves esperances ^{"Pere Quart"} en fossin recompensats. Si hom pogués classificar ^{Joaquim Folguera en la categoria de poeta} ~~en uns~~ començaments (com a adepte del cubisme balbucejant d'Apollinaire i Picasso, aviat la seva inspiració es transforma i el converteix en un dels poetes que més autènticament diran els neguits

i les ~~esperances~~ de la joventut. (Barcelona 1894-1924)

El destí de Joan Salvat-Papasseit ^{És} paral·lel al de Folguera, per bé que els seus orígens no ho siguin. ^{És} l'autodidacte enlluernat per les darreres novetats de l'esperit. De l'anarquisme passa ^{al} ~~passa~~ al cubisme i el futurisme, com de les exaltacions dels "Manifestos" ~~passa~~ a un amor de la forma i a un cristianisme esperançat. Maragallia, té accents patriòtics en ^{"Les conspiracions"} ~~"La gestió dels estels"~~ i un franciscanisme difús en "Res no és mesquí" i "Tot l'enyor de demà". Els cal·lígrames ^{dels} "poemes en ondes hertzianes" podien escandalitzar aleshores, com escandalitzaven els de Guillaume Apollinaire, el seu model il·lustre. Però la generositat d'aquest revoltat, el seu panteisme que es transmuda en suau religiositat, la transformació d'una deu popular sempre vivent en els seus versos i sobretot l'erotisme sublimat de "La rosa als llavis" i del llibre pòstum "Ossa menor" asseguren a Salvat-Papasseit, mort als trenta anys, quan tantes coses podien esperar-se de la seva inspiració, un lloc destacat en totes les antologies. "Res no és mesquí", -assegura el poeta, i aquesta veritat sublima en or fi de poesia la sensualitat excacerbada dels seus versos, el seu avantguardisme formal, l'anarquisme que, malgrat tot, viurà sempre latent en els escrits d'aquell que, als vint-i-tres anys, llançava la seva "Fulla de subversió espiritual" sota el títol "Un enemic del poble".

Laforque, Apollinaire... Ara caldrà esmentar André Bréton per a situar la figura singular i enterca de J. V. Foix. ^(Janà, 1894) Ell és el surrealista "avant la lettre", l'explorador d'un subconscient fabulós i d'un tresor de somnis, l'avantguardista ^{edificat del de París, gratis} que ^{de la} ~~refusa~~ l'escàndol i la blasfèmia. ^(el) El burgès que escriu versos revolucionaris és també el surrealista que es sotmet, en "Sol, i de dol", a les regles més estrictes de la mètrica i de la fonètica. I això no és pas indicatiu d'un canvi sobtat d'actitud espiritual, ja que a "Les irreals omegues", llibre posterior, la forma torna a ésser la de "Gertrudis" i de "KRTU", és a dir, la traducció, en imatges d'una riquesa mai no igualada, de totes les exacerbacions del desig, de

les deformacions més punyents de la visió onírica. Un clàssic, podria dir-se, nodrit de Ramon Llull, que s'esmerça en els exercicis d'una fantasia desbridada, típicament romàntics, sense perdre mai la seva altiva elegància, la seva limpidesa exemplar.

Tota altra cosa és Sebastià Sanchez-Juan (Barcelona 1904), fill de pare murcià i de mare mallorquina, versàtil en la seva mateixa facilitat, mancat d'un rigor crític i d'una continuïtat en el pensament. La seva "Oda al Poble Nou" pogué causar sensació un dia, per la seva barreja de popularisme i d'avantguardisme. Els seus "Poemes de Promès" són fines estampes d'amor. Però un excès de verbalisme, de declamació i tot, la logorrea que l'empeny a escriure en castellà i àdhuc en francès poemes condemnats a la inanitat, fan eixorca aquesta veu que un dia pogué il·lusionar per la novetat del seu accent.

(Barcelona, 1895)
En molts aspectes, A. Esclasans/s'assembla a Sánchez-Juan. No és pas que l'autor del "Sistema" hagi cedit, com el poeta de "Fluid", a la temptació de la novetat, de l'audàcia formal. Al contrari, Esclasans s'ha creat el seu propi classicisme, les regles severes ^{i acadèmiques} dintre les quals, com el paleta damunt els plànols d'un arquitecte, ell basteix l'edifici solemne - una basílica de marbres, porfíds i bronzes, ornamentada amb draperies de velluts i sedes - que és la seva obra. No és difícil d'endevinar, tanmateix, llegint els seus quinze llibres de "Ritmes", o els vuit volums d'"Odes" o els "Sonets intel·lectuals" i espirituals, o els innombrables poemes que, amb una fecunditat impressionant, ha anat escrivint i editant en els darrers anys, que Esclasans és un romàntic exacerbat i que, més que la lliçó de Valéry (1) segueix la del surrealisme que deslliga les fonts de la inspiració. La d'Esclasans esdevé una cascata de mots, d'idees, d'imatges sumptuoses. I una sensació inevitable de monotonia se'n desprèn. Això no vol dir que una antologia severa no pugui extreure, dels milers de versos retòrics uns quants - molts - instants de pura poesia. I Esclasans ens dona, encara, l'altíssim exemple

(1) J.J.A.Bertrand.-"La littérature catalane Contemporaine" Paris, 1933

d'una vocació intel·lectual indefallent, devoradora d'una vida, i que vol sotmetre, en un treball de Sísif, la pròpia facilitat a un rigor sistemàtic, destinat a no fer escola.

Alfons Maseres, ⁻⁷⁻ Carles Soldevila/
Ramon Vinyes, Joan Puig i Ferrer... Heus ací ^{uns} ~~tres~~ noms que una antologia de la poesia catalana feta pels volts de 1920 no hauria pogut negligir - com no hauria pogut negligir, per raons ben diferents, el d'Eugeni d'Ors. Però aquests homes, per raons diverses, abandonaven el camp de la lírica per passar-se al del teatre o al de la novel·la - o per esdevenir pretesament universals, com el difunt "Xènius". En

tot cas, la fidelitat d'Alfons Maseres (Sant Jaume dels Domenys, 1884-Tolosa, 1939) a la rima i al ritme, que ens deixava mostres exemplars de les seves activitats poètiques fins a les vigílies de la seva mort, el fan creditor a un esment, que la seva tasca de traductor de Leopardi i de Musset fa més justificat encara.

Més constant en el domini de la mètrica, Ferran Soldevila (1895) ha publicat entre 1915 i 1917 diversos llibres de poesia.
~~Tot així traxença són~~ Gairebé contemporanis seus, Josep Sebastià Pons (Illa del Tet, 1886) ens duu la veu més pura del Rosselló català, com Jaume Agelet i Garriga (Lleida, 1890) es fa l'interpret de l'horta lleidatana. Professor l'un, diplomàtic l'altre, llur fidelitat al paisatge i a l'esperit del terror on han nascut fan que aquest, per damunt de les distàncies, es transfiguri i revisqui en llurs versos. El Josep Sebastià Pons de "Canta perdiu", sonor de popularisme, però refinat per totes les lliçons dels grans lírics francesos, profundament català per damunt de tot, àdhuc quan es troba ~~presoner~~ al fons de Curlàndia, és comparable al Jaume Agelet i Garriga que escriu i edita els seus versos a ~~Holanda~~ o a París i que sap cantar, amb un patetisme que desborda de l'estricta rigor de la forma, la "Cantilena del fill vell" o els bancs verds d'estudi, ^{damunt} ~~en~~ el fons gebrat de l'hivern lleidatà. Els mateixos títols dels reculls de Pons ("Roses i Xiprers", "El bon pedrís", "L'estel de l'escamot", "Canta, perdiu", "L'aire i la fulla") com dels d'Agelet ("Domassos al sol", "La tarda oberta", "Hostal de núvols", "Els fanals del meu sant", "Rosada i celistia") diuen prou quina és l'actitud espiritual d'aquests dos homes

~~poesia~~ poemes

fluïds, ^{limpids} ~~derrot~~, regals, ^{de força} amb una velada enveïa que transcendeix en el paisatge extern o en l'íntim evocatiu. De

Recinta invisible el seu darrer llibre, revela per una línia lírica és la millor crònica d'apert històrica i cultural que ha conegut talor el teatre a veçs, anàlogues (subte, història d'Anglaterra) i amb frases com apert "L'Hotel de l'Amor" i un dels autors del nostre teatre català.

Alexandre Plana (Aida — Banyuls, 1940) és el poeta de Tol en el llibre i del curs Contra laideses. Tan barceloní. Les seves devocions a la lírica catalana li donen fins a la mort a l'exili, i uns amics fidels pogueren oferir al català; amb el llibre "Poemes", el fruit postum, variat d'inspiració, f de paisatge, delict de sentiment, de la inspiració de Plana.

de cultura ciutadana i vastíssima, de lírica passada per tots els gresols del classifisme i la modernitat, que es mantenen fidels a una terra i a un paisatge. *Es també el cas de Carles Gual, popular i musical, que canta el faixat.*

Es, *també en part,* el cas de Ventura Gassol (La Selva del Camp, 1893), que es revelava l'any 1917 amb "Amfora". Però el poeta de les "Cabelleres velutades" i d'aquella "Temptació" del frare de Sarrià esdevé aviat el cantor de "Les tombes flamejants": és a dir, el poeta patriòtic per excel·lència dels darrers vint-i-cinc anys de Catalunya. L'home es trobava en mig d'una lluita sense treva, entre la terra inconscient i Déu, en els seus primers poemes. La "pàtria de les tombes flamejants" li donarà un sentit i s'ajustarà a la retòrica sensual dels seus versos. Si després, deslliurat de les preocupacions polítiques que un temps feien emmudir la seva lírica, Ventura Gassol ha pogut esdevenir el poeta de "Fleurs" o de serens cànctics d'amor i de melangia, aquell patriotisme del seu recull més popular, evocat a través d'una gran devoció a la terra mare, ha de dibuixar per sempre la silueta inconfundible del ~~nombrós~~ poeta de "La Nau".

J. Millàs-Raurell (Barcelona, 1896) deixava la poesia després de tres llibres de poemes que colpien per un cerebralisme la música del qual era, segons Folguera, "un ball de bastons, en el qual de tant en tant es sentia el so d'un contrabaix". Joan Arús (Castellar del Vallès, 1891) vol cercar en un elegant classicisme un vehicle per a la seva visió del món. Lluís Bertran i Pijoan (La Canonja, 1892) era elegíac, torturat, religiós, quan cantava "el seu pare" o el fabulós "límit d'or". Com el simbolista Francesc Sitjà (Sant Martí de Provençals, 1880), com el parnassià Jeroni Zanné (Barcelona, 1873), com Pere Prat i Gaballí (Barcelona, 1885), també enamorat del lirisme francès, aquests poetes han defraudat, per un llarg silenci, les esperances que havien desvetllat uns inicis prometedors. Però són noms que cal esmentar, per a tenir una visió completa d'aquesta època de la poesia catalana.

de "L'aire daurat", de "L'ombra" - és a dir, d'alguns dels reculls més sensibles, més harmoniosos, més discrets de poesia. Poesia ^{exquida} en to menor, de sentiments refinats, d'imatges difuminades en la boira, en la qual les passions es fan més aviat decoratïves que tempestuoses. Com deia Tomàs Garcès (1) aquests versos fan de Manent un poeta idíl·lic i elegant alhora. Però l'autor de l'"Oda als carros matiners" és també, per a tots els catalans, el traductor de Rudyard Kipling i de Keats, l'autor impecable de les "Versions de l'anglès", i aquesta devoció a la ^{poesia} ~~lirica~~ britànica, que explica en part la seva pròpia ~~poesia~~, ha donat a la nostra literatura una riquesa invaluable i el coneixement d'uns poemes dels més difícils ^(del ~~nom~~) dels més refinats, també - de la lírica universal.

Al costat d'aquest discretíssim poeta, ~~el~~ posar el de Tomàs Garcès (Barcelona, 1901) sembla justificat per un cert parentiu en l'expressió ("El somni", "Paradís", "El senyal", recentment reeditats). ¿Qui oblidarà, però, el crit d'admiració, la sensació de novetat que van produir, l'any 1922, les "Vint Cançons". L'ur neopppularisme esdevingué ben aviat popularíssim, i aviat els compositors els aportaven llurs melodies. Cinc edicions - cas insòlit en la poesia catalana - testimonien fins a quin punt aquestes cançons que, segons Sagarra "haurien fet tornar En Maragall boig d'alegria", van commoure el nostre món literari. La lírica catalana s'havia apartat de les fonts populars, s'havia fet, potser, massa cerebral, massa abstrusa: Tomàs Garcès la posava novament en contacte amb aquella frescor impoluta del romanç i la ~~nançó~~ - era el miracle que, paral·lelament, efectuava Garcia Lorca en la poesia castellana amb el seu "Romancero Gitano". "L'ombra del Lledoner", més ambiciós, continuava aquesta vena neopopular, de la qual s'ha apartat, púdicament, el Garcès dels reculls posteriors, per a tornar-hi amb el més recent, "El caçador". Alguns crítics pensaran que el seu esforç de "retorn al poble" només ha estat reeixit a mitges - potser, efectivament, Sagarra, menys re-

(1) Pròleg a "Els Poetes d'Ara - Marian Manent" Ed. Lira- Barcelona 1923

finat, és més autènticament popular, amb la dosi de barroeria que això comporta - però l'obra de Tomàs Garcés tingué, i té encara, una virtut: la de recordar als poetes catalans la deu eterna de tot lirisme que és la cançó popular.

Aquest recordatori, en tot cas, no hauria calgut a Josep Gimeno-Navarro. (Barcelona, 1901). Ell no ha defugit mai ~~la~~ fidelitat a una inspiració popular que de vegades, més que la melodia d'un flaviol, es gronxa en un so d'acordió ("Poemes de raval", "Festeig", "El Moliner invisible") Però una distinció natural, una ingenuïtat que posa el seu tendre vel d'imatgeria en els panorames del port i del raval, i, en filigrana, una religiositat que ^(l'anyor perdurable) al capdavant ha trobat la seva expressió en els darrers volums del poeta ("Les ales dels àngels") salven la poesia de Gimeno-Navarro de tota caiguda en la banalitat o en el prosaïsme i permeten de sentir, pel damunt dels paisatges urbans o dels espectacles dolorosos del món, la fresca veu de la cançó ~~una~~ sorgida del poble.

4 ^{al darr} Tots aquests poetes canten l'amor. Però a totes les poesies, la veu femenina troba accents més patètics o més íntims que la dels homes per a evocar les delícies o les tortures de la passió. Recordeu Elizabeth Barrett-Browning, Marceline Desbordes-Valmore, Louise Labbé, Alfonsina Storni... En la lírica catalana del primer quart de segle, la poesia femenina no ha mancat. Roser Mathieu (Barcelona, 1892), ^{fills de poeta i que li sap inspirar} Maria Perpinyà (1901), ^{novel·lista i autora de llibres de poesia} Palmira Jacqueti (1895), Maria Teresa Vernet (1907), Concepció Casanova (1906), com la massa poc prodigada i exquisida Anna Maria de Saavedra, són exemples d'aquesta vocació. Però el més alt, sens dubte, és el de Clementina Arderiu (Barcelona, 1893), ^{Xal d'us} ^{tant i canta} ~~que sap cantar~~ la joia de viure, l'amor sense reticències, els fills, les nits de primavera - o els soldats caiguts a la guerra. De "Cançons i Elegies" (1916) a "Sempre i ara", que guanyava el Premi Folguera ^{l'any} en 1938, la lírica de Clementina Arderiu és una línia segura, ^{simplicisme regular} teixida de serenitat i de fortitud, que reflecteix, però, les emocions més altes. Muller d'un alt poeta, la seva veu ha sabut ^{és el cor de la poesia} mantenir-se ben personal, i només la perfecció de la forma ~~pot ajuntar~~ de les creacions poètiques d'aquests esposos exemplars.

Satinado Blanco W

65 x 90 — 20 Kg.

45 x 65 — 10 »

(B. 1897)

J. Rosquellas i Alessà (ditheix), en canvi, li lura religiosament i amba al delirant

tot fonamental, en un cant amorós que arriba al delirant

erotisme de L'inter paisage; passant par exercices vains

-odes, 1 mètre, épiques — de L'Incense Noire; au chapitre

antes de ir a casa. El teatro

cont de leur centre pour renverser les
bâtiments enlever l'anneau qui se a dit le centre. Et le centre
pour + l'échelle d'égouttement / ~~centre~~

prêtre (Guillaume de Cabeston, et de Viterbe, Evêque) ~~commissaire~~
 (et de Viterbe, Evêque) ~~commissaire~~

poëtic (Guillem de Cabanac, 1865-1915)
~~en un des~~ le travail tant en Roquais en tant autor exigeant
 and i note in : que, saif continue l'apais, de
 del l'hygiène.

Have pot ajuta cusele noastre, al - de Rosquell

el de Rovine i Atiques, que en les revuls de boques eivora les

joies de l'amor i de l'lar, ~~la pau de viure~~, la bellesa del païso
i una dolça desvolupada que fa treball de cucut (A l'ombra de l'amor).

1. *Clomantina andensis* (Bancroft, 1893), one copy center in lot de 1

X Simma Gay, romancera, he treballa en "Sint amb l'argent" en

Es popular las cosas finas de descripción: a saber que con el tiempo de los
cargos popular.

(els poetes/

Es una empresa absurda voler classificar/per dates de naixença i adhuc per les de llur aparició en la contesa lírica, de cara al públic - a un públic restringit o popular, selecte o barroer, però a un públic al capdavall. En l'intent de classificació que encapçala aquest estudi, basat en aquella divisió ben arbitrària coneguda per "generacions", ja molts noms s'escapaven de ~~l'apartat~~ l'apartat que els corresponia per l'edat per a encabir-se entre veus més madures o més juvenques. I així que comencem a trobar les afinitats que uneixen determinats escriptors, aquesta classificació cronològica - la més corrent i lògica a les antologies - esdevé impossible. Així, en la que podríem dir-ne generació de l'any 30 i la dels anys 35-39, els compartiments són ben difícils. La coincidència en l'edat no pressuposa pas necessàriament identitat de gustos, ni tan sols la publicació en un mateix moment d'un primer llibre vol dir al·listament a una mateixa escola poètica. Enumerem uns quants d'aquests poetes dels anys 30 i següents, que per llur personalitat diferent *es fan remarcats dels altres.*

Pere Guilanyà (1897) hauria d'ésser el poeta que dugués més visiblement l'empremta francesa en la seva obra. Viu a París de fa molts anys, i és a París on s'ha desvetllat la seva vocació. Però, si en determinades composicions ("A Barcelona", "Abella") el seu ritme evoca irresistiblement la melodia valéryana, el seu esperit es complau sobretot en els temes pai-rals ("Evocacions") i en elegies amarades d'enyor. Pere Benavent (1899), en canvi, si bé no defuig la corda greu, conrea amb gràcia l'epigrama i la cançó amorosa, en la qual troba de vegades l'encert de música i d'expressió que fan el mestratge del Josep Carner de "Bella terra, bella gent". És arquitecte, i això el fa construir sòlidament els seus poemes. Però és, sobretot, artista i un gran enamorat de Barcelona.

La lírica introspectiva de Joan Mínguez ~~xxxx~~ (1900) s'adiu amb la gravetat xopa de poesia dels seus "Dies Verges" i amb la penetració psicològica de "Magda la generosa". Novel·lista de temperament, hom pot témer que Joan Mínguez hagi oblidat, en el seu llarg silenci, la melodia dels seus "Nocturns".

els poetes/

Es una empresa absurda voler classificar/per dates de naixença i adhuc per les de llur aparició en la contesa lírica, de cara al públic - a un públic restringit o popular, selecte o barroer, però a un públic al capdavall. En l'intent de classificació que encapçala aquest estudi, basat en aquella divisió ben arbitrària coneguda per "generacions", ja molts noms s'escapaven de ~~l'apartat~~ l'apartat que els corresponia per l'edat per a encabir-se entre veus més madures o més juvenques. I així que comencen a trobar les afinitats que uneixen determinats escriptors, aquesta classificació cronològica - la més corrent i lògica a les antologies - esdevé impossible. Així, en la que podríem dir-ne generació de l'any 30 i la dels anys 35-39, els compartiments són ben difícils. La coincidència en l'edat no pressuposa pas necessàriament identitat de gustos, ni tan sols la publicació en un mateix moment d'un primer llibre vol dir al·listament a una mateixa escola poètica. Enumerem uns quants d'aquests poetes dels anys 30 i següents, que per llur personalitat diferent *es fan remarcar dels altres*.

Pere Guilanyà (1897) hauria d'ésser el poeta que dugués més visiblement l'empremta francesa en la seva obra. Viu a París de fa molts anys, i és a París on s'ha desvetllat la seva vocació. Però, si en determinades composicions ("A Barcelona", "Abella") el seu ritme evoca irresistiblement la melodia valéryana, el seu esperit es complau sobretot en els temes pai-rals ("Evocacions") i en elegies amarades d'enyor. Pere Benavent (1899), en canvi, si bé no defuig la corda greu, conrea amb gràcia l'epigrama i la cançó amorosa, en la qual troba de vegades l'encert de música i d'expressió que fan el mestratge del Josep Carner de "Bella terra, bella gent". És arquitecte, i això el fa construir sòlidament els seus poemes. Però és, sobretot, artista i un gran enamorat de Barcelona.

La lírica introspectiva de Joan Mínguez ~~1900~~ (1900) s'adiu amb la gravetat xopa de poesia dels seus "Dies Verges" i amb la penetració psicològica de "Magda la generosa". Novel·lista de temperament, hom pot témer que Joan Mínguez hagi oblidat, en el seu llarg silenci, la melodia dels seus "Nocturns".

Aquest temor no és permès en el que es refereix a Rossend Llates (1899) després de la publicació del seu nou llibre de poemes. Una facilitat gairebé miraculosa per la rima, un sentit finíssim de l'idioma, una versatilitat que va de la meditació d'"Infinit" al popularisme de "L'oreig entre les canyes" són la millor garantia de la perseverància de Rossend Llates en un exercici que per a ell - lliurat ~~amb~~ ^{amb} de ple a la composició musical - pot semblar ^{amb} accessori. Podria dir-se alguna cosa de semblant d'Armand Obiols (1904) si, en el continu combat entre la seva exigència de perfecció i la seva inspiració poètica, no es quedés gairebé sempre en un modest, però infructuós terme mig de silenci. Armand Obiols, probablement l'escriptor català més dotat de la seva generació, sembla que tingui com a única aspiració mantenir-se en la més virginal inedició. I tanmateix, la seva "Oda a Catalunya" té un valor representatiu de tota una obra que potser un dia arribarà a cristal·litzar.

El nom d'Obiols evoca el d'un altre escriptor de la que un dia fou anomenada "escola de Sabadell" o, més exactament, "grup de "La Mirada". Sota el pseudònim de Pere Quart, Joan Oliver (1899) ha publicat tres llibres que figuren entre els més interessants de la poesia catalana moderna. Si a "Les Decapitacions" hi havia un partit pres de novetat - i poemes d'una tendra malícia, com la imatge moderna d'una Salomé innocent - el "Bestiari" que li ^{mereixia} ~~guanyava~~ el Premi Folguera de 1936 era, evidentment ^{el nou} més anecdòtic, i recordava els "limericks" grats a Ogden Nash o ~~del~~ ^{el} vell Edward Lear. A "Saló de Tardor" (publicat a l'exili i reeditat ^{parcialment} a Barcelona) el poeta troba, amb l'amargor del dolor i la punyida de l'enyor, tons més humans i accents d'un gran dramatisme. Els ~~Nocturns~~ ^{poemes} d'aquest llibre són la sublimació del graciós anecdotisme que acoloria el divertit "Bestiari". Són també la demostració de com era ^{memòria} ~~injust~~ de classificar Pere Quart ~~simplement~~ com a poeta humorístic.

També seria abusiva aquesta etiqueta si l'aplicàvem al valencià Francesc Almela i Vives (1903). Més que humorística, la vena d'Almela

seria satírica, i ens fa recordar que Jaume Roig i els poetes del "Cançoner Satíric Valencià" eren ~~compatries~~ els seus conciutadans. Les "Elegies" de Bernat Artola, un altre valencià (Castelló de la Plana, 1904), l'emparenten més aviat amb Auzias March. Es un lirisme abundant, cordial, lleument retòric: penyora del renaixement poètic valencià que cada dia es veu més sòlid.

Octavi Saltor (Barcelona, 1902), com Miquel Saperes (1898), cultiven per un igual la corda mística i l'amorosa. Tots dos mereixen un esment especial per llur infatigable vocació de promotors entusiastes de noves veus. Una d'aquestes, ^{que emmunda} ~~extingida~~ massa ^{avial} ~~jove~~ per a assolir la pública consagració, fou la de Ramon Juncadella (1903-1923), ~~que~~ ~~menxex~~ ^{el} seu recull pòstum ^{li} ha guanyat l'afecte dels més delicats amics de la poesia en to menor, banyada d'un dolç erotisme i d'un furiós desig de viure.

En parlar de l'escola mallorquina era obligat ^{a'} esmentar el nom de Guillem Colom. ~~Avui~~ Avui que, per la implacable eliminació dels anys, el seu nom esdevé el més important de tota la lírica ~~mallorquina~~ balear - amb la gloriosa excepció de la degana Maria Antònia Salvà - és més normal encara de fer ressortir la importància de la seva obra en la moderna lírica catalana. Guillem Colom s'acosta a la terra, al poble, i repeteix les cançons ~~seculars~~ i les llegendes seculars, fent-ne substància de la seva pròpia poesia. "El Comte Mal" (1950), darrera de les evocacions èpiques del mite del Comte Arnau no desmereix pas ~~al costat~~ de les de Maragall i Sagarra.

~~Contista~~ Novel·lista dels suburbis i de l'adolescència turmentada, Xavier Benguerel ⁽¹⁹⁰⁵⁾ és també un poeta que en els seus primers versos emprenia les meditacions metafísiques d'Adam per a passar després del verset d'accent bíblic al ritme clàssic i a la severitat de la forma, que li ha permès de donar una versió exemplar de "Le Cimetière Marin", de Valéry.

Anotem, per cloure aquest apartat, el nom d'Alfons Serra i Baldó (1907) que, sota el pseudònim d'Andreu Maristany donava el seu primer volu-

de versos, "Càrcer", com una prometença d'una vocació indefallent d'alt líric ~~poeta~~, i que, ultra continuar a l'exili la seva producció, ^{ha donat} un "Resum de Poètica Catalana" (amb Rossend Llates) que és, com a únic, preciós per a tots els poetes catalans.

10

Si una generació de poetes pogué posar-se sota l'advocació de Joaquim Folguera, traspassat en plena joventut, bona part dels joves que començaven d'escriure cap a 1934 acceptarien de grat el patronat d'un altre elegit dels déus, el poeta mallorquí Bartomeu Rosselló i Pòrcel (Ciutat de Mallorca, 1913 - Barcelona, 1937). El seu volum "Imitació del Foc", perfecte de forma, ric de contingut i saborós d'influències barroques, ha estat el breviari dels nostres lírics més joves. El nom de Rilke s'acut davant d'aquests poemes finíssims, ^{fruit d'una vertiginosa cultura i un gran sensibilitat,} on vibra la joia de viure i un sentiment pregon de la natura.

Darrera d'aquest nom, ungit per la mort i per l'afecte dels seus contemporanis, d'altres s'hi imposen: el de Josep Maria Boix i Selva (1914) que de la poesia imatjada d'"Angle" i "Set colors" passava a les estampes pintoresques de "Copaltes i mirinyacs" i a l'estremu exercici que és la traducció integral del "Paradís Perdut"; el de Josep Janés i Olivé (Barcelona, 1913) poeta d'un amor que oscil·la entre el somni i el desig, manipulador d'una imatgeria de roses i sedes, llunes i àngels.; el de Joan Teixidor (1913), intel·ligentíssim, profund i alhora àgil, una de les veus més punyents de la seva generació ("L'aventura fràgil", "Camí dels Dies"); el del balbucejant Ignasi Agusfí (1913), que ha deixat les puerils evocacions d'"El Veler" per la novel·la castellana, més comercial, el de Joan Vinyoli (1914) que feia un debut sensacional amb "Primer desenllaç" i que fa sentir la seva veu plena de gravetat i de melangia, rica de les lliçons dels grans poetes alemanys; el de Joan Llacuna (1905) ple d'interrogants, d'ingènues admiracions, de falsos infantilismes, amb una curiosa poesia martellejant, on les rimes són gairebé dutes per llur

melodia, més que per llur sentit ("Aurora de l'Aregall"); el de Rosa Leve-roni (1910) que assimila en "Epigrames i Cançons", feminitzant-la, l'alta lliçó de Carles Riba, del mateix Riba que ^{parla} ~~dir~~, en el pròleg a aquest llibre del "Còmode virtuosisme, ~~per~~ l'honesta transparència i ~~per~~ la flama sense dany"...

Aquesta sola enumeració de noms i d'obres permetria el més franc op-
timisme respecte a aquesta escola de poetes truncats en llur desenvolupa-
ment per la nostra tragèdia i per les interdiccions que ha dut aparellada (1)
He reservat per a cloure aquest apartat l'esment de dos altres escriptors
que, ^{amb} ~~per~~ ^{curios} ~~llur~~ originalitat i el ^{o en algun} ~~ressò~~ de llur veu, ^{surten} ~~visiblement~~ d'a-
questa plèiade de poetes dotats - tot i entrar, per llur edat, en el mateix
capítol.- Són Salvador Espriu i Agustí Bartra. Salvador Espriu (Sta. Coloma
de Farners, 1913) ha donat, amb els seus "intents de novel·la" i els seus
reculls de versos (de "Cementiri de Sinera" a "Les cançons d'Ariadna") un
to inèdit encara a la poesia catalana. La forma del romanç sembla la que
més s'escau a la seva inspiració ~~sarcàstica~~, de to medieval i llenguatge
popular - sovint argòtic, tot i que aquest ~~manlleu~~ a la part més moderna
i més efímera de la llengua viva sembla contradir-se amb l'acusat medieva-
lisme, ~~de~~ gàrgola diríeu, de la poesia d'Espriu. La mort, com en les dan-
ses gòtiques, barreja gairebé sempre la seva rialla agra en aquestes cançons
que ^{serien} ~~semblen~~ cíniques, si no s'hi traís una secreta tendresa - la mateixa
que acaba la farsa de titelles que és la singular ^{Primera} ~~Nova~~ història d'Esther".

D'Agustí Bartra (1910), que a Barcelona donava, l'any 1938, "Cant
corporal", clarament influït per Walt Whitman, ha estat dit, en terres d'A-
mèrica, que era el líric més ^{vivent} gran de les llengües llatines. ^{levant} ~~seu~~
^{a aquest} ~~el~~ ditirambe ^{el seu èxaltat admiratiu} ~~en el seu estricte valor~~, és evident que l'obra de Bartra a
l'exili, i sobretot el seu gran poema "Màrsias i Adila" el fan creditor
d'un estudi profund, que ha estat intentat alguna vegada sense arribar a

(1) En la madrilenya i oficial revista "Arbor", Joan Bta. Torelló s'hi re-
fereix sense embuts, quan es lamenta dels deu anys que manca a Catalunya
una crítica sistemàtica i mantinguda, "diez años de silencio total para la
mayoría, aparente o parcial para algunos grupos determinados". I més enda-
^{ent} ~~ent~~ ^{extusa} ~~extusa~~ la limitació de la seva visió dient: "Todo se ha hecho en pri-

la valoració estricta d'aquesta veu entusiasta, enduta sovint per un verbalisme excessiu, però xopa de lirisme, d'amor a la humanitat, de variades imatges i de pompes musicals. El nom de Whitman és encara obvi en parlar de la poesia d'Agustí Bartra; salvant totes les distàncies, hom podria esmentar igualment el de Victor Hugo. I aquesta doble advocació pot ~~avaluar~~ ajudar a situar l'obra copiosa d'un poeta que encara pot afinar el seu instrument expressiu i fer més punyent la seva cançó.

1 1

¿Hi ha hagut mai a Catalunya una poesia mística? A despit del "Cant de Ramon" i de les "Idil·lis i Cants Místics", la resposta sembla negativa. Perquè Ramon Llull, espletat encès en l'amor de Déu, utilitzava els versos com a elements de la seva catequesi, i només una obra en prosa - una prosa poètica, és cert, i que en cada ^{paràgraf} ~~capítol~~ conté tanta poesia com en centenars d'estrofes ~~hexàmetres~~ ritmades, àdhuc del propi Llull - només el "Llibre d'Amor i d'Amat" és, realment, una obra mística, comparable a les més altes de Sant Joan de la Creu. En quant a Verdaguer, la seva religiositat de sacerdot rústic es manté generalment en els límits de l'hagiografia més popular: si arriba a accents ^{colpidors} ~~punyents~~ és quan la seva tragèdia personal li dicta les "Flors del Calvari". Però potser perquè la ~~seua~~ vocació sacerdotal havia imposat silenci a la seva corda eròtica, la lira de Verdaguer està massa mancada d'acents amorosos perquè el misticisme pugui tenir-hi estada. De l'amor humà hom pot passar a l'amor diví; no són els més alts escrits del misticisme veritables himnes amorosos?

Poesia mística o poesia religiosa; glossa de les devocions populars o de la literatura anònima de goigs i estampetes. L'abundància de sacerdots en les ^{reflexions} ~~lluites~~ floralesques; la mateixa permanència del lema "fides" al costat dels d e Pàtria i Amor en aquestes conteses, han revelat que una de les veus autèntiques de la nostra poesia era aquesta invocació a les fonts permanents de la fe cristiana. En alguns poetes, com en López-Picó, forma una part, cada vegada més considerable, de la seva obra. Però en d'altres,

per (força de l'hàbit sacerdotal o per fervorosa vocació de laic, aquesta inspiració és permanent i gairebé anul·la les altres. El nom de Manuel Bertran i Oriola (1901) s'acut forçosament quan hom vol concretar aquest ~~ta~~ devot acolliment a una sola llei de poesia. El seu darrer volum, "Quaresma", d'una innegable perfecció formal i que conté encerts d'emoció i de ritme com "La missa inacabada", ha acabat de fixar aquest poeta en la seva aureola de comentarista dels esdeveniments religiosos - canonització de nous sants o commemoració de diades assenyalades.

La poesia de sacerdots és, ja ^{la hem vist.} tradicional en la nostra lírica. Si un Mossèn Antoni Navarro transportava a les seves visions pirenenques l'expressió sublimada del seu sentiment religiós; i si un Mn. Llorenç Riber sap conjugar, en un esforç reeixit, la seva sensualitat pagana i el seu afany d'enaltir ~~xxxxx~~ els nostres sants, Mossèn Camil Geis (Girona, 1902) d'escriu planerament paisatges ciutadans o íntimes meditacions. ^{En canvi,} Mossèn Miquel Melendres (1909), el místic arborat de "L'esbarzer incandescent" ha d'eixat fluir el d'oll abundant de la seva poesia. Mossèn Pere Ribot, ~~més jove~~ (Vilassar, 1908) vingut més tardanament a la poesia, ha sabut aprofitar totes les lliçons dels lírics més moderns. Els seus llibres "Laetare" i "Llengua de foc" (aquest darrer guanyador del Premi Ossa Menor, consagrat a la poesia ^{més} (jove) són penyora d'un temperament de poeta que sap conservar, en els clams de la seva religiositat instintiva, la reflexió de l'intel·lectual que medita els misteris de la vida. Un i altre cerquen en la Bíblia i en l'Euclogi els temes de llur poesia; la manera com els transmuden un i altre, dintre una mateixa perfecció de forma, revelen diferències de personalitat, canvis de registre que faran de bon seguir en l'obra ulterior d'aquests dos poetes entrats en la maduresa de llur talent.

Sembla un atzar (imposat en tot cas per la cronologia), que en la gruixuda antologia de Gutiérrez-Janés, el nom de Màrius Torres Perenya (Lleida 1910-Puig d'Olona, 1942) vingui immediatament darrera d'aquests dos poetes-sacerdots. Perquè una classificació rigorosa per gèneres no sabria

posar l'obra, malaurada ment truncada ~~per la mort~~, de Màrius Torres, sota cap altre epígraf que el de "poesia religiosa". Es, certament, una religiositat vaga, indecisa, lluny de tot d'ogma i d'e tota denominació, que debat en la solitud d'un esperit lúcid, que es sap marcat per la mort, i que s'interroga desesperadament sobre el misteri del món. ^{n. Els límits} ~~La forma~~ del sonet, adoptat ~~la~~ generalment per aquest poeta gairebé inèdit, i ja famós - només ha estat feta una edició limitadíssima dels seus poemes - va incitar-lo a un ~~treball~~ ^{neguit} continu d'e perfecció de la forma, però sota aquesta perfecció batega, inoblidable, el gran interrogant.

El nom d'e Mossèn Carles Cardó, il·lustre en altres sectors de l'espiritualitat, no figura en les ~~seccions~~ històries de la literatura catalana com a poeta. No obstant, les angoixes de l'exili - enyor i esperança fosos amb una fe que es sap superior a totes les tempestes - han donat a aquesta veu venerable ^(una inspiració lírica que sap trobar) ~~una poesia nova~~ la força expressiva, la bellesa formal, la vibració humana que fan els veritables poetes. Coneguda només fragmentàriament, és molt probable que l'obra poètica, ^{de Mossèn Cardó/} ~~tardana~~ com és, el qualifiqui com el més alt d'els nostres poetes religiosos vivents.

1 2

El panorama de la lírica catalana és, ja ho hem vist, molt extens. De les dotzenes d'e poetes que hem trobat al llarg d'aquest estudi ben pocs són, llevat dels ja difunts, els que no continuïn ~~servint il·lusionats~~ ^{servint il·lusionats}, amb poques esperances - o amb cap - d'e publicació, la musa que ~~des de~~ ^{des de} ~~ja~~ ^{ja} ~~dic~~ ^{dic} ~~tava~~ ^{tava} llurs primers cants. Però un especial element, fill d'e l'interès esperançat que s'uneix a les noves generacions, penyora d'un deure gloriós, ha d'e posar-se als noms i a l'obra dels novinguts, dels poetes més joves o que s'han revelat en els darrers anys.

Un grup d'aquests - Ramon Bech, Frederic Alfonso i Orfila, Josep Palau-Fabre, Osvald Cardona, Lluís Casals i Garcia - s'havien ja revelat poc abans de la nostra guerra civil o en el curs d'aquesta mateixa. Hom no pot negligir la magnífica collita de roses - vermelles de sang, d'e dolor i de fe - que es produïa a Catalunya mentre esclataven les bombes. Les

veus que aleshores es deixaven sentir podien emmudir en els anys següents: hom sabia prou bé que no era pas perquè llur inspiració s'hagués estrocat. Per això ha estat encara més satisfactor i de veure com aquell corrent subterrani emergeix de nou i que les veus juvenques s'han fet més segures, més posseïdores de llur verb i de llur pensament. Ramon Bech i Taverner (Barcelona, 1918) ha passat de la varietat de temes i d'idees de "Noviluni" a la plenitud, perfecta de forma, densa de pensament, de "La ciutat submergida". Frederic Alfonso i Orfila fa seguir, a nou anys de distància, el seu tendre poema "Infant", ric d'intuïcions, per un volum de "Poemes" més ambiciosos i més cenyits i, sobretot, per uns ^{emotius} ~~suggestius~~ "Sonets franciscans". Josep Palau-Fabre ^(Barcelona, 1917) vol repetir la clàssica - i avui potser induegudament menyspreada - aventura del poeta-bohemi, i duu a París les seves inquietuds i les seves revoltes, cristal·litzades en un agressiu volum: "Càncer". Una crítica fàcil l'ha afiliat, per peresa mental, a l'existencialisme, però els versos de Palau-Fabre són instint - instint de poeta - més que teoria filosòfica.

Per a Osvald Cardona, en canvi, l'evolució ha de tenir el to d'una aventura íntima, que la seva modèstia no d'eixa traslluir en el poema. Agut crític del fenomen poètic, Cardona és també un dels nostres escassíssims teoritzants de la composició, i la perfecció de la forma és, al costat de l'emoció continguda, la característica de la seva obra, encara inèdita o dispersa en revistes i antologies. Lluís Casals i Garcia (Sabadell, 1912), que als vint-i-dos anys publicava ja el seu primer recull "Set colors" ha adquirit una ^{major} maduresa d'expressió i ~~una~~ ^{gran} riquesa de registre en els seus anys d'exili francès.

Per a aquests noms, poc o molt, sonaven ja abans de la nostra gran tragèdia. Entre els que s'han revelat d'esprés de la guerra cal posar en primer lloc el malleorquí Miquel Dolç i Dolç (1912), que ha evolucionat feliçment d'un to elegíac amarg a la serenitat pouada en els clàssics llatins que ell ensenya i estima. El seu equilibri actual, d'esprés de la varietat de temes del "Somni encetat", el fa el més autèntic continuador de l'obra de Joan Alcover. "Elegies i paisatges" titula, significa-

tivament el seu llibre M. Villangómez i Llobet, poeta eivissenc, i els seus versos, regulars, xops de l'emoció que desvetlla un paisatge ^{amic} ~~estimat~~ o un rostre ~~amix~~ estimat, s'ajunten harmoniosament al cor de tots els poetes de les terres catalanes. De València arriben també noves i precioses aportacions: Xavier Casp, amb el seu recent volum "Aires de cançó" demostra que, partint de la forma popular, hom pot arribar a les excelsituds de la lírica més secreta i més pura.

Qui s'aprofunda de mlt
 En Jor di Sarsanedes (Barcelona, 1924) la joventut troba un exutori en la llibertat superrealista, temperada a la Paul Eluard per un regust de popularisme - hom pressent ^{(tanmateix) (indignable)} un retorn a la forma clàssica, a la serenitat de l'estrofa tancada i del sonet treballat. ^{En canvi,} El primer volum d'Antoni Ribera, "Terra de somnis", ^{aporta novetats} revela en canvi una gran ambició de la tria dels temes i de les formes poètiques, i la tenacitat d'uns exercicis de digitació que són les traduccions acuradíssimes de poetes anglesos que clouen el llibre. Lluís de Rialp (Barcelona, 1920) poeta i músic, adopta un to de gravetat ple de ressonàncies.

^{(1911) (verble)}
 David Sanahuja ~~és~~ un Josep Carner volguéssim privat de la música prenedor del nostre mestre. Josep Romeu (1917) professor i erudit, demostra el seu virtuosisme en sonets i altres poemes, de tot metre i tota forma, perfectes però sovint glacials. Joan Perucho és més sincer, més intens, més sensual. Jordi Cots ha seguit la lliçó - confessió pròpia - de Hölderlin i de Rilke. Albert Manent és delicat, sensible, decoratiu. Josep Pedreira, Miquel Arimany, Joan Triadó, Miquel Viñà, ^{Juan Barata} Joan Guarro, Joan Barat... els noms de poetes nous, dignes d'una crítica pertinent i rigorosa, allarguen la llista. L'obra és avui només una promesa. Coneguda fragmentàriament, ens permet de creure, però, en la ^{seva} qualitat. I també permet de donar-se compte d'una especial característica: l'horror al desmanegament, a la llicència, a la improvisació... ¿On són els temps de la paraula viva? L'exemple de Carles Riba és el més seguit. Però hom oblida un xic el de Josep Carner, no menys alt i, dintre l'aparent facilitat, ^{no} me nys difícil. Hi ha una tendència a escriure una poesia hermètica,

Alisado Blanco V Y

65 x 90 — 24 Kg.

45 x 65 — 12 »

Lluís Gans i Carbonell, autodidacte, pare de
les traduccions de Valéry, Mallarmé, i Keats, a les composi-
cions originals, ripus de llengua i prodigis en meditacions.

reta d'al·lusions, només intel·ligible per als que en saben "l'argument" i, ^{en donar} ~~extremament~~, només entenedora per al pr-~~opi~~ autor. Un "retorn al poble" com el que, ^{tre nta} ~~taxxxintxanys~~, representava la publicació de les "Vint Cançons" de Tomàs Garcés, podria ~~donar~~ a aquesta poesia de seleccions - gairebé clandestina, no ho oblidem, avui encara - l'oxigen, la sang vermella que li manca.

13

L'exili, generador d'enyor, pot destilar també, en una gloriosa alquímia, l'or de la poesia. Per als poetes catalans allunyats de la Pàtria i voltats de veus estrangeres, la necessitat d'expressar-se en català ha estat vivíssima. Una benemèrita institució - la dels Jocs Florals de la Llengua Catalana - ha donat motiu a conèixer aquests esplais lírics, i el patriotisme d'uns quants editors ha contribuït a difondre l'obra dels poetes catalans exiliats.

La vocació poètica ha vingut tardament al gran historiador i ~~re-~~ ~~vel·lista~~ periodista Antoni Rovira i Virgili. El seu volum "La Collita Tardana" és un breuari de fe en la llibertat, en Catalunya, en la nostra llengua. Un altre intel·lectual insigne, el Dr. August Pi i Sunyer, ha cedit a la temptació lírica en poemes plens de gravetat. I ja hem assenyalat l'alta qualitat de la producció poètica de Mn. Cardó, un altre il·lustre exiliat.

Els poetes exiliats - Pere Quart, Agustí Bartra, Domènec Ferramon, J. Carner-Ribalta, P. Mas i Parera, ^{Agustí Bartra} Salvador Perarnau, ^{J. Carner-Ribalta} - han continuat llurs exercicis, fidels a llur tònica individual. La ^{superació} ~~revelació~~ de Bartra ja ha estat subratllada. La de Jaume Terrades, amb les seves "Musiques d'oboè", ^{també} mereix ésser tinguda en compte. Més interessant, però, pel seu valor de símbol, és la vocació poètica de dos adolescents, ^{educats} ~~criats~~ a l'exili, Ramon Xirau i Manuel Duran, que a Mèxic donen llurs primers versos en català i que són una autèntica esperança per a la nostra poesia.

Deixem per al darrer lloc una altra revelació: la de Mercè Rodoreda, coneguda com a novel·lista, i que amb els sonets perfectes que li

1912 a 1950... Heus ací trenta-vuit anys de poesia catalana, que per llur normalitat com per l'alta qualitat d'alguns dels poetes, poden ésser posats entre les èpoques més brillants de la nostra lírica. Trenta-vuit anys, que veuen truncada llur gloriosa corba ascendent per la ^{nostra gran} tragèdia - per bé que seria impressionant el nombre i la qualitat de llibres de poesia que van veure la llum entre 1936 i 1939;⁽¹⁾ - que la veuen truncada, sobretot, pel silenci imposat de la postguerra. Els poetes que han restat a la Pàtria no poden publicar: tot el més, llurs veus troben l'acolliment simpàtic de ^{reduïts} cenacles - "una mena o altra de catacumba", com els qualifica, amb un encert expressiu, Josep Carner ⁽²⁾. - Per altra banda, els escriptors catalans exiliats, que continuen ^{constantment} a escriure en la nostra llengua i, si poden, a publicar-hi les seves obres, no poden tenir cap ressò a l'interior del país: llur obra hi és, pràcticament, ignorada. Les dramàtiques característiques d'aquests deu darrers anys, tot just atenuades per la represa d'edicions ~~posteriors~~ de poesia catalana, pesen damunt l'evolució de la nostra lírica. I, tanmateix, el conjunt d'aquests trenta-vuit anys palesa la fecunditat, la riquesa insigne de la nostra espiritualitat.

Deu ser, si fa no fa, de 1925 la dita que assegurava que Catalunya era país de poetes i de pintors. ^{La dita, en què d'això veu l'origen, és encara vàlida.} D'una i altres, teníem, i tenim, en efecte, il·lustres servidors. El llenguatge pictòric ha ^{transformat} en els darrers cinquanta anys i ha esdevingut més expressiu, més patètic, més subjectiu en assimilar la lligó de l'impressionisme i del fauvisme. En certa manera, el cubisme i el surrealisme tenen un origen ^{propiament} català - l'icàtic és més barceloní que ^{malaguanès}, Dalí i Miró són ben nostres de naixença i educació - però malgrat aquests noms universalment coneguts, ^{les} noves escoles no han fet gaire forquilla a Catalunya. Els nostres artistes no volen deixar lliners les ales a la imaginació, no volen alliberar els instints ni llançar-se a l'abstracció.

(2) "Miscel·lània Verdaguer", a REVISTA DE CATALUNYA, nº 103 - París, 1947

(1) Tanmateix, no cal dir-se que hi hagi hagut poca poesia publicada dillavors. El volum "Peria" de Francesc de Borja Moll (1938), deu una bona part de la seva importància a l'abundància d'obres que apareixen en aquell moment.

Satinado Blanco Y Y
65 x 90 — 18 Kg.
45 x 65 — 9

liniques. i es l'ubut — compenit le que a i rigne. Es curio. hi, de biberho,
el colit de uns pi curagats, d'altre que pertanyent a l'adquisit — un
i hi donat a emiser, oblidat a la vocació desenvolupada a sta de pells
bellies.

ni a les arbitriietats de l'art "no-figuratiu". Nouvell i mir ^{TAS 629 (37)} en encara els més
moderns dels ~~moderns~~ ^{moderns} pintors ^{catelans}, Xavier Nogues i Afa els més imaginatius del nostre dibui-
xants-illustradors. I bonament que, en el fons de les intencions de la dotzena de jocs
que creuen l'art non hi ha, d'intel·lect del ^{natural} ~~de~~ d'efect le bourgeois ^{imperfect} ~~un altre~~ d'art
a pintar com Nouvell i mir a il·lustrar com Xavier Nogues.

Però belament, l'aplicació al nostre llenguatge liri d'aquelles disciplines ^{moderns}
^{d'aquelles} ~~obsequis~~ de tota disciplina, - vingudes de l'art, i que han donat el nom d'Apollinari, ^{puer} ~~puer~~
Jacob, Paul Eluard. André Breton ~~no~~ ^{no} ~~la~~ ^{la} ~~impet~~ ^{impet} ~~ta~~ ^{ta} ~~pas~~ ^{pas} ~~ex~~ ^{ex} ~~emplar~~ ^{emplar} ~~it~~ ^{it}. Salvador
Janet és, en moment, el nostre Apollinari; i V. V. el nostre Breton. Però ja hem
vert la diferència essencial de ~~la~~ ^{de la} ~~inspiració~~ ^{inspiració} dels nostres dos poetes amb ~~un~~ ^{la} ~~força~~ ^{força}
pura francesa ^{Avui} ~~(també)~~, com fa vint-i-cinc anys, els mestres de la línia catòlica
actual i d'un Carner i Guisan de hint, Llorens i Ribes. Adhuc Manjell
ha conservat la seva actualitat, i ^{jo} ~~un~~ ^{clavat} ~~u~~ ^{he} ~~sabut~~ ^{exacerbar} l'eficàcia expressiva,
i amb la seva tendresa i la seva religiositat profunda, d'un humanisme musical,
s'ha tornat al nivell dels altres ~~amb~~ ^{quatre} ~~nom~~ ^{nom} ~~que~~ ^{que} ~~hem~~ ^{hem} ~~d'aquels~~ ^{d'aquels} ~~quatre~~ ^{quatre} ~~grans~~ ^{grans} ~~nom~~ ^{nom}.

Però la riquesa de la nostra forma ~~no~~ ^{no} ~~es~~ ^{es} ~~limita~~ ^{limita} a aquets seus exemplars. Tot
un cor viril d'inspiracions diverses glori i transformes de gran tens, que ^{elles} ~~es~~ ~~establen~~
han exposat. El popularisme d'un Sagans és diferent del de Gaudí; l'alegria
de Matisse ha estat té una profunditat diferent a la de Clementine Arsenau; la
pompa decorativa de l'Entusiasme no pot comparar-se amb la dels poetes millors.
pures; el mediterrani d'Alonso i Vives i el de Salvador Espriu difereixen
en to i en resultats. Un Pere Quart és irònic i amarg; un Joan Teixidor gran
i reflexiu; un Breton: orla ortodox i un Marjans Torres, segons fondeix; Agustí

